

სოლთან მორად მირზა ჰოსამ ას-სალთანე, „მექაში მოგზაურობის წიგნი“
(1881)

Hosām as-Saltane, “Safar-nāme-ye Makke”, wignSi: *Panjāh safar-nāme-ye hajj-e Qāḡārī*, j. 4, 17-332.

است. هفت کاروانسرا و دو مسجد در شهر جدید است. البته عالیه از مرطبخانه و غیره دارد و شهر قدیم در طرف شمال است. کوچه‌های تنگ و کثیف دارد و چهارده کلیسیا دارد. شش کلیسیا مخصوص گرجی‌ها است و باقی مال ارمنی‌ها و باغ وسیعی در تفلیس می‌باشد که سابقاً باغ محرّم نیز نامیده است. در بازار تفلیس از گروه مختلفه می‌نشینند. ایرانی هم زیاد است که تجارت می‌نمایند. از قرار مذکور از تعدیات مصون هستند. جمعیت این شهر را پنجاه هزار و شصت و پنج هزار و صد و یک هزار هم گفته‌اند؛ گرجی و روسی و کاتولیک و داغستانی و آلمانی و ارمنی و مسلمان هستند. و در تفلیس و سرحداتش، ده هزار قشون است. هوای

„მველი ქალაქი მდინარის ჩრდილოეთით მდებარეობს. აქ ვიწრო და ჭუჭყიანი ქუჩებია. ამ უბანში თოთხმეტი ეკლესიაა, აქედან ექვსი ქართულია, დანარჩენი კი - სომხური. თბილისში დიდი ბაღია, რომელიც ადრე აწ განსვენებულ მირ ფათაჰს ეკუთვნოდა. თბილისის ბაზრებში სხვადასხვა ჯურის ხალხს შეხვდები. მათში ბევრი ირანელია, რომლებიც, ძირითადად, ვაჭრობას ეწევიან. თბილისის მოსახლეობა ერთი მონაცემით 50, მეორით - 65, მესამით კი - 101 ათასია. ესენი არიან ქართველები, რუსები, კათოლიკეები, დაღესტნელები, გერმანელები, სომხები და მუსლიმები“.

(სპარსულიდან თარგმნა მ. ალექსიძემ)